

Wie zijn de Belgische koffietraders?

België is draaischijf in internationale koffiehandel

Els Jonckheere, freelancejournalist

Koffie is voor het merendeel van de Belgen 'zwart goud', waarvan ze dagelijks genieten. Maar ook in financiële termen heeft deze lyrische omschrijving wel enige betekenis voor ons land. Want Antwerpen is de grootste draaischijf in de koffiehandel ter wereld: als transithaven en opslagplaats én als houder van de meeste warrants voor de termijnmarkt.

In 2017-2018 bedroeg de wereldproductie naar schatting 158 miljoen zakken koffiebonen (cijfers ICO). Iedere jutezak bevat circa 60 kg koffie. In 2018-2019 zullen wellicht alle records worden gebroken: de opbrengst zou ongeveer 14% hoger liggen dan gemiddeld. Met 28 miljoen zakken Arabica en een kleine tien miljoen zakken Robusta, is Brazilië nog altijd de allergrootste exporteur van koffie. Het is ook een van de weinige landen die beide types koffie teelt.

Roger Roblain, bedrijfsleider van Rucquoy Frères (groothandelaar in duurzame koffie): "De op één na grootste koffieleverancier is Vietnam. Pas na de oorlog zijn daar plantages opgestart: op dertig jaar tijd evolueerde het land van niets naar een jaaropbrengst van 24 miljoen zakken. Daarmee is Vietnam vandaag de op één na grootste exporteur en belangrijkste leverancier van Robusta wereldwijd. Vroeger waren sommige Afrikaanse landen belangrijke leveranciers, maar politieke instabiliteit maakte daar een einde aan. Denk maar aan Angola en Congo. Hetzelfde geldt trouwens voor Haïti in de Caraïbische Zee. Ook China waagt zijn kans, maar vooralsnog met weinig succes"

Complex web van actoren

Koffie wordt op verschillende manieren verhandeld, maar in se zijn er twee grote stromingen. Enerzijds verkopen de associaties van boeren direct aan de (kleinere) importeurs, die dan zelf

verscheppen. Anderzijds zijn er de exporteurs die grote hoeveelheden bonen van een hele resem telers kopen en deze bonen dan verkopen aan grote tradinghuizen (ook importeurs genoemd), handelaars of zelfs rechtstreeks aan de grote branderijen. In deze gevallen zorgen zij voor de uitvoer. Dit gebeurt in 99,9% van de gevallen met containers (bulk en zakken) via schepen. Slechts 0,1% van de koffie wordt per vliegtuig getransporteerd.

Roger Roblain: "De drie belangrijkste exporteurs in de wereld zijn tegelijkertijd ook traders: het Franse **Volcafé** is goed voor 14 tot 16 miljoen zakken per jaar, het Zwitsers-Duitse concern **Neumann Kaffee Gruppe** (10 à 12 miljoen) en **Dreyfus** (Zwitserland) haalt een volume van 8 à 10 miljoen zakken. Zij hechten vooral belang aan prijs, aangezien zij de grote koffiebranders bevoorraden. De kleinere importeurs consolideren hun marktpositie door te focussen op kwaliteit in combinatie met variëteit. Vandaar ook dat zij eerder rechtstreeks van de boeren kopen."

Antwerpen als internationale draaischijf

15 à 20 miljoen zakken koffie (van 60 kg) worden jaarlijks richting de havens van Antwerpen en Zeebrugge gestuurd. Dat is circa 13% van alle koffie ter wereld, waarmee ons land de belangrijkste internationale draaischijf voor koffiehandel is. Niet alleen als

Jean Heylen (rechts) op bezoek bij een leverancier in Latijns-Amerika. (eigen foto)

transithaven (35%), maar ook en vooral als opslaglocatie. Het Europese marktaandeel van Antwerpen binnen de koffielogistiek bedraagt **circa 50%**.

De havendepots zijn in handen van gespecialiseerde logistieke bedrijven die zelf niet actief zijn in koffietrading, maar wel voornamelijk voor de importeurs werken. Daarnaast werken deze logistieke bedrijven ook voor grote branderijen en handelaars. De belangrijkste actoren in Antwerpen zijn **Molenbergatie, Vollers, Pacorini** en

Steinweg. Ook **Katoennatie**, de groep rond Fernand Huts, is in Antwerpen actief in koffielogistiek. **Efico** zit in een dubbele positie: de onderneming uit Antwerpen is een belangrijke trader-invoerder, maar is via zijn aandeelhouder **Noord Natie** en via dochterbedrijf **Seabridge** in Zeebrugge ook actief in de opslag van het 'zwarte goud'.

Opslag is cruciaal

Dat koffie in een haven wordt opgeslagen heeft verschillende redenen. Eerst en vooral gaat het om een natuurproduct, waardoor vraag en aanbod sowieso nooit perfect in evenwicht zijn. Het is dus logisch dat er in de 'goede jaren' reserve wordt opgeslagen voor de jaren met een mindere oogst. Maar daar blijft het niet bij. Elke regio heeft zijn typische smaak, met bovendien lichte afwijkingen bij iedere oogst. Ook lopen de oogstseizoenen niet parallel: in Centraal-Amerika gebeurt de verscheping vanaf januari tot april, Brazilië levert van september tot januari en de Aziatische landen vallen daar tussenin.

Jean Heylen (medeoprichter 32cup):

"Maar de koffiebranders willen altijd een consistente smaak en kwaliteit aanbieden, en dit liefst tegen eenzelfde prijs. Dus zijn alle koffies samengesteld uit verschillende originen. Bij de kwaliteitskoffies wordt de verhouding constant bijgestuurd in functie van de beschikbare bonen. Het gebeurt wel vaker dat dan één origine noodgedwongen door een andere moet vervangen worden om tot de specifieke koffiesmaak te komen die de klant gewoon is. Vandaar dat de importeurs een maximale hoeveelheid aan koffie opslaan. Dit laat ze toe om het jaar door de juiste bonen voor alle mixen te kunnen leveren, prijsstijgingen en -dalingen op te vangen en het aanbod op de vraag af te stemmen."

En wat met de termijnmarkt?

Er is nog een andere reden om koffie in de haven van Antwerpen op te slaan, namelijk de termijnmarkt.

Tabel 1: Handelaars, traders en invoerders van koffie in België

	Naam	Locatie	Oprichting juridische entiteit	Omzet 2017	TEW 2017 in VTE
1	Efico nv	Antwerpen	27/04/87	170.016.377	22
2	Supremo nv	Brugge	16/01/89	66.938.878	14
3	Coffeeteam nv	Antwerpen	31/01/06	57.674.112	1
4	32cup nv	Antwerpen	16/04/12	28.504.932	7
5	Briz Coffee nv	Kortrijk	15/06/12	29.751.738	3
6	Rucquoy Freres nv	Antwerpen	1967	14.211.988	5

Bron: jaarekeningen Balanscentrale NBB

Jean Heylen: "Iedereen kan beslissen om zijn bonen, uitsluitend gewassen of semigewassen koffie, aan de termijnmarkt van New York - vooral Arabica - of Londen - voornamelijk Robusta - te verkopen. Deze beurzen brengen kopers en verkopers bij elkaar. Belangrijk is dat er geen echte koffiebonen worden verhandeld, maar wel contracten. De betaling gebeurt door middel van een 'warrant', een document waarop het eigendomsrecht wordt toegekend. Deze warrants mogen alleen worden aangevraagd door de opslagbedrijven in bepaalde havens in Europa en de Verenigde Staten. Arabica is beperkt tot de havens van **Antwerpen**, Bremen/Hamburg, Barcelona, New York, Virginia, New Orleans, Houston en Miami. Voor Robusta zijn er dat een pak meer, waaronder ook **Antwerpen**. Dus op dit vlak heeft ons land toch wel een vrij unieke positie."

Zwitsers heer en meester in trading

Vroeger behoorde België ook tot de top van de importeurs, maar op dat vlak heeft ons land wat aan glans ingeboet. "Omwille van fiscale spitsvondigheden en een bereidwillig bancaire systeem zijn heel wat traders naar Zwitserland verhuisd", legt Jean Heylen uit. "Vandaar dat Zwitserland vandaag het kloppende hart van de mondiale koffiehandelen is."

Olivier Mordang van Briz Coffee uit

Kortrijk: "De dominante positie van Zwitserland in de koffietrading, heeft

ook te maken met de aanwezigheid van internationale instellingen en van de op één na grootste internationale koffie-verwerker **Nestlé** in dat land."

Ons land telt vandaag zes traders (**zie tabel 1**), die elk hun specialiteit en eigen focus hebben en waarvan er vier nog volledig in Belgische handen zijn.

Rucquoy Frères is een 100% familiale onderneming, die zich concentreert op de handel van kwaliteitsbonen uit Brazilië en Centraal-Amerika. **Efico** is onderdeel van het Belgische Noordnatie en dus eveneens nog verankerd in ons land. **Briz Coffee** uit Kortrijk, de jongste speler, is een coalitie van 3 West-Vlaamse vennoten (zie pagina 20). **32cup** is in 2012 opgericht als een alliantie tussen Bruggeling Jean Heylen en de Zwitserse Groep Sucafina, maar is intussen volledig in Zwitserse handen. **Supremo** uit Brugge is ondertussen overgenomen door het Zwitserse Ecom. Sinds 2006 opereert ook **Coffeeteam nv** vanuit Antwerpen op de koffiemarkt, dit als dochterfirma van de Belgische suikerexporteur Sorex (familie Kronacker).